

Oponentský posudek na dizertační práci

Autorka práce: Mgr. Jana KOČÍ

Název práce: Cesta k zachování národní identity chorvatských Čechů na Daruvarsku od počátku 20. století do současnosti

Oponent: prof. PhDr. František HANZLÍK, CSc.

Předložená dizertační práce se zabývá českou menšinou v chorvatském Daruvaru a okolí a úsilím krajanů o zachování národní identity od počátku 20. století do současnosti. V *Úvodu*, který je vnitřně členěn na tři, respektive čtyři části, uvádí autorka základní informace o zkoumané problematice, stanovuje cíl práce, popisuje použité metody a zdůvodňuje její strukturu. Na několika stranách *Úvodu*, který není nijak pojmenován (s. 6-11) přináší základní informace o krajanské komunitě na Daruvarsku, o její zvláštnosti a zdůvodňuje, proč se tato problematika stala předmětem jejího bádání a zpracování dizertační práce. Zároveň ukazuje, jaké projekty se v uplynulém období zabývaly životem krajanů v Chorvatsku a jaké bylo jejich hlavní zaměření. Krajanská komunita v Chorvatsku má tradici trvající více než 200 let a oproti ostatním krajanským komunitám v různých státech světa (například v USA) si zachovává svoji identitu vyjádřenou mimo jiné i existencí českých škol, různých kulturních, zájmových i jiných spolků. Téma předložené dizertační práce je z tohoto pohledu nejen zajímavé, ale i aktuální.

V části s názvem *Metody práce* zdůrazňuje autorka, že výzkum problematiky, která se stala předmětem jejího bádání, vyžaduje interdisciplinární přístup kombinující historický a kulturně antropologický přístup. Zároveň na konkrétních příkladech ukazuje možná úskalí bádání a nebezpečí vedoucí k zjednodušujícím tvrzením a vytváření stereotypů. V této části rovněž hodnotí písemné materiály, které měla možnost studovat a podrobně popisuje i využití jednotlivých zvolených metod zkoumání. Autorka uvádí, že v dizertační práci byly vedle analýzy písemných pramenů archivní provenience rovnocenně využity rozhovory s krajany, tedy jejich vzpomínky a svědectví, které byly zaznamenány v letech 2016–2019 v souladu s kvalitativní metodologií výzkumu uplatňovanou v orální historii. Zvolené metody výzkumu považují za odpovídající, dávající možnost získat poznatky nezbytné pro dosažení proponovaného cíle dizertační

práce. Částečně lze tuto část práce považovat i za zhodnocení písemných pramenů využitých v dizertaci.

V části *Úvodu* nazvané *Struktura práce* zdůvodňuje Mgr. Jana Kočí zvolenou strukturu práce a přibližuje i vnitřní členění jednotlivých kapitol. Struktura práce je logická, stručná a jasná. Kapitola 1 - *Češi v Chorvatsku jako téma výzkumu* zahrnuje podrobnou analýzu pramenů. Následuje kapitola 2 - *Národní identita a kolektivní paměť*, která obsahuje širší teoretické pojednání vztahující se ke krajanské komunitě v Chorvatsku. V dalších kapitolách 3, 4, a 5 využívá autorka výsledky analýzy písemných pramenů a formálních i neformálních rozhovorů s krajany formulované do závěrů naplňujících cíle práce. Také vnitřní členění jednotlivých kapitol je logické, směřující k naplnění jednotlivých dílčích cílů práce.

V kapitole 1 *Češi v Chorvatsku jako téma výzkumu*, v podkapitole 1.1 *Badatelský zájem o Čechy v Chorvatsku* autorka podrobně analyzuje konkrétní výzkumné aktivity zabývající se předmětnou problematikou zvenčí, to znamená autory mimo krajanské komunity. Další část první kapitoly 1.2 *Zájem krajanů o vlastní historii a současnost* přináší detailní informace o odborných publikacích, studiích a dalších pramenech autorů z řad české komunity v Chorvatsku. Podrobná analýza pramenů svědčí nejen o odborné erudici autorky dizertační práce, ale je dále využitelná odbornou i laickou veřejností zajímající se o problematiku našich krajanů v Chorvatsku v celém období její existence.

Přes výše uvedené skutečnosti absentují v uvedené analýze pramenů dvě publikace, které mohla autorka využít k doplnění získaných poznatků. První publikace autorky Ivy Heroldové *Válka v lidovém podání: národně osvobozenecý boj volyňských a jugoslávských* obsahuje i dílčí kapitoly – *Vystěhovalectví do Jugoslávie, Jugoslávští Češi v letech 1938-1947* a především rozsáhlou kapitolu *Válka ve folklóru a dokumentech jugoslávských Čechů*.¹ Další publikace Pavla Zony - *Češi a Slováci v bývalé Jugoslávii a jejich zapojení do bojů ve II. světové válce a obnovy poválečného Československa*² se zabývá ve stručnosti problematikou příchodu Čechů a Slováků na

¹ HEROLDOVÁ, Iva. *Válka v lidovém podání: národně osvobozenecý boj volyňských a jugoslávských Čechů*. Praha: Československá akademie věd, Ústav pro etnografii a folkloristiku, 1977. Opera ethnologica. 518 s.

² ZONA, Pavel. *Češi a Slováci v bývalé Jugoslávii a jejich zapojení do bojů ve II. světové válce a obnovy poválečného Československa*. Praha: Powerprint, 2018. 100 s.

území bývalé Jugoslávie a podrobněji jejich účasti v národně osvobozeneckém boji za druhé světové války. Obě publikace obsahují mnoho informací, které dokládají, že účast Čechů v boji proti fašismu tvořila významnou etapu na cestě k zachování jejich národní identity. V řadách osvobozenecké armády J. B. Tita bojovala i 1. československá partyzánská brigáda J. Žižky z Trocnova. Brigáda se podílela na osvobození Daruvaru v září 1944. Její první velitel Josef Růžička padl v boji a byl jmenován národním hrdinou Jugoslávie. Jeho jméno nese základní škola v Končenicích.

Kapitola publikace Ivy Heroldové *Válka ve folklóru a dokumentech jugoslávských Čechů* ukazuje rozvoj válečného folklóru v podobě písní, divadelních scének, veršů a básní, ale také v partyzánských denících a memoárech. Obsah obou publikací umožňuje zajímavé srovnání vlivu účasti chorvatských Čechů v národně osvobozeneckém boji a jejich účasti v domovinné válce na národnostním uvědomění. V poválečném období sehrávaly výše uvedené skutečnosti významnou úlohu v pozitivním vnímání české komunity v bývalé Jugoslávii.

Na národnostní uvědomění Čechů v Chorvatsku měla značný vliv i skutečnost, že po vzniku republiky byli občany ČSR a mužská populace vykonávala v Československu vojenskou prezenční službu. Archivní prameny České besedy v Daruvaru obsahují i dobový tisk, ve kterém jsou zprávy o vlasteneckém cítění krajanů v době Mnichova a jejich připravenost odjet bránit republiku po vyhlášení mobilizace v září 1938. Nezanedbatelný vliv zanechala i nezištná pomoc, kterou krajané na Daruvarsku poskytovali uprchlíkům z Československa po okupaci zbytku republiky 15. března 1939.

Další prameny, které se nabízejí k využití a které dizertační práce neobsahuje, jsou materiály poslanců za českou menšinu Sinišu Njegovana Stárka a Vladimíra Bílka.³ Oba poslanci významnou měrou přispívali a v současné době nadále přispívají k zachování národní identity Čechů na Daruvarsku. Siniša Njegoval Stárek vydal i publikace věnované působení Čechů například v Pakracu a okolí.⁴

³ Siniša Njegovan Stárek byl poslance chorvatského parlamentu za českou a slovenskou menšinu v době domovinné války a podílel se na organizování především materiální pomoci z Československa.

⁴ STAREK, Siniša, Njegovan. *Česi u Pakracu, Prekopakri i Lipiku*. Pakrac : Povijesno društvo Pakrac - Lipik; Daruvar : Logos, 2008, 196 s. STAREK, Siniša Njegovan. *Češka beseda Prekopakra 1907. – 2007*. Prekopakra: Češka beseda Prekopakra 2017.

Přes uvedené poznámky k dalším publikacím a pramenům, které mohly být autorkou využity, lze konstatovat, že Mgr. Jana Kočí splnila stanovený hlavní cíl dizertace i další dílčí cíle. Prokázala schopnost vědecky pracovat a na základě analýzy archivních pramenů, odborné literatury i dalších poznatků formulovat dílčí i celkové závěry. Prokázala rovněž velmi dobrou znalost literatury včetně zahraniční a jiných pramenů vztahujících se k uvedené problematice. Svědčí o tom i rozsáhlý poznámkový aparát, zahrnující 690 odkazů. Práce přináší rovněž dosud nepublikované poznatky. Po formální stránce je dizertační práce zpracována dle obvyklých norem a pravidel. Neobsahuje zjevné nesprávnosti.

Předložená dizertační práce Mgr. Jany Kočí, jednoznačně splňuje svým obsahem i rozsahem požadavky stanovené pro tento typ prací. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem **doporučuji** práci k obhajobě.

K obhajobě doporučuji položit otázky:

1. V čem vidíte zásadní odlišnosti v postavení České komunity na Daruvarsku v době bývalé Jugoslávie, po vzniku samostatného státu Chorvatsko a v současnosti?
2. Které aktivity Čechů na Daruvarsku považujete za nejdůležitější pro zachování jejich národní identity v Chorvatsku v současnosti a proč?

Brno 6. října 2019

prof. PhDr. František Hanzlík, CSc.